

Anna Sakse

Pasakos
apie
gėles

Alma littera

Narcizas

Kartais ir dievams nepasiseka išauginti savo vaiku taip, kaip patys norėtų.

Upės dievas Kefisas ir nimfa Leiriopė susilaukė sūnaus Narcizo ir negalėjo atsidžiaugti gražiu ir sveiku kūdikiu.

– Mano baltaveidis, mano skaitakėlis, mano papurgalvėlis, – taip Leiriopė meiliai vadino savo sūnelį.

Kai šis kiek paūgėjo, Kefisas, visos upės dievas bei valdovas, namie visai nebeturėjo balso – dievas ir viešpats čia buvo mažasis Narcizas.

– Ak, kas to vaiko gražumas! Neregėtas, negirdėtas! Ne vienai mergelei palenks širdį! – žavėjosi Narcizu nimfos, atėjusios pas Leiriopę į svečius.

– O jau gerumas jo ir gudrumas! – kartu su viešniom džiaugėsi laiminga motina.

Bet dievų, kaip ir žmonių, esama pavyduolių ir piktaširdžių, ir jie nesitveria, kai kitam geriau sekasi. Žuvys, plaukdamos iš rytų į vakarus, nešė garsą apie Kefiso ir Leiriopės sūnaus dailumą bei išmintį, tad netrukus tas garsas pasiekė ir gorgonę Medūzą. Jos pačios sūnus buvo bjaurus, netikęs ir kvaišas, tai, išgirdusi giriant Narcizą, Medūza taip padūko iš piktumo, kad gyvatės, augančios vietoj plaukų jai ant galvos, atsistojo piestu ir ėmė šnypšti. Jos burna persikreipė kaip sena šlepetė ir gargdama sušvokštė:

– Kad tu pragaištum per savo grožį, gerumą ir išmanumą! Kad tu pats įsimylėtum tą savo gražną, kad gera darytum tik dėl garbės, o gudrus būtum, tik norėdamas kitus pralenkti. Toji valanda, kai išvysi save veidrodyje, bus tavo pražūties valanda.

Žuvys, plaukdamos iš vakarų į rytus, nunešė žinią apie Medūzos prakeiksmus ir ton upėn, kur

viešpatavo Kefisas. Tada Kefisas įsakė pily sudaužyti visus veidrodžius, o šukes išmesti į krantą.

Nuo mažų dienų Narcizas tik ir tegirdėjo kalbas apie savo dailumą, gerą širdį ir buklų protą, tad nebeišmanė, kaip čia tikrai būti geram ir protingam, nors kartais tas nepigiai atsieidavo. Kitų nimfų vaikai, valgydami pusryčius ar pietus, palieka kiek ir žuvytėms pamaitinti, tai ir Narcizas, nors sunkia širdim, ima ir numeta kokį trupinį, kad kiti nimfiukai neapšauktų jo šykštuoliu. O pats tariasi, kad, atsisakydamas net menkiausio kąsnelio, jis yra daug geresnis už kitus, nes jo valgis ne paprastas, o dievų. Vėliau jis kitaip sugalvojo. Kam savo dalies atsižadėti, kai visko gali iš motinos podėlio pasiimti? Ir nešė jis žuvims maisto pilnomis rieškutėmis, o nimfiukai negalėjo atsistebėti jo gerumu ir dosnumu.

Metai lekia greit net ir dievų sūnums. Kiek čia seniai Narcizas žaidė su žuvelėmis, rankiojo kriaukles, lakstė po vandens žoles, bet žiū – jau išaugęs stuomeningas jaunikaitis. Užaugo ir tie nimfų vaikai,

su kuriais drauge maitindavo žuvelės, ir tarp jaunuolių prasidėjo kitokios varžybos. Kiekvienas stengėsi parodyti savo išmintį ar vikrumą: ėmė deklamuoti pačių sukurtas eiles, dainuoti pačių sudėtas dainas, eiti lenkčių – kas mikliau užšoks ant delfino ir toliau nujos. Narcizas taip pat bandė eiliuoti, bet pamatė, kad kitų nimfų sūnums einasi geriau, tad metė eiles kūręs ir ėmė peikti tuos, kurie savo kūriniais skaitydavo. Ir visiems rodėsi, kad Narcizas geriau už kitus išmano eilėdaros taisykles, jei moka taip protingai samprotauti apie kitų eiles. Dainininkams jis irgi prikišdavo, kad jų dainos neskamba taip, kaip reikėtų.

– Koks galvotas ir išsilavinęs jaunikaitis! Laiminga bus ta nimfa, kurią Narcizas ims už pačią! – garsino senosios nimfos, jau iš anksto pavydėdamos Narcizo būsimajai. O jei jau senės nimfos taip garbstė gražųjį, gerąjį ir protingąjį jaunikaitį, tad ar bereikia stebėtis, kad jauniklės taip ir zujo apie Narcizą, plevendamos žalžganais plaukais ir trokšdamos savo grožybėmis pritraukti jo žvilgsnį. Narcizas ilgai dairėsi ir svars-

tė, kuri iš tų gražuolių jam labiausiai tiktų, galop nusprendė, kad visų dailiausia būsianti Echo, ir su ja susižadėjo.

Vestuvių išvakarėse Echo paprašė Narcizą išlipti į krantą ir priskinti jai ievos žiedų plaukams pasipuošti. Narcizas prisilaužė ievų pilną glėbį ir jau pasilenkė nerti atgal upėn, bet staiga ramiam vandeny išvydo savo atvaizdą.

– Koks grožis! Koks dailumas – nuo pasaulio pradžios tokio nėra buvę! – sušuko jis ir be žado lyg pakerėtas žiūrėjo į savo atspindį, visai pamiršęs, kad jo laukia nuotaka Echo. Jis nusviedė iervas žolėn ir išsitiesęs apžvelgė vandens veidrody save visą.

– Taip, aš esu ne tik visų geriausias ir gudriausias, bet ir visų gražiausias jaunikaitis, – žavėjosi Narcizas.

Kai Echo, nebesulaukdama Narcizo, kyštelėjo galvą iš vandens, Narcizas ją piktai aprėkė, kam sudrumstusi vandenį. Echo nemanė, kad jis iš tiesų pyksta, ir tyčia erzindama dar pasipleškėno.

– Tu drumsti vandenį, nes pavydi man grožio. Liaukis paikiojusi ir greičiau plauk šalin, – subarė ją Narcizas.

– Bet, mielasis, ko man pavydėti, jei pati esu gražiausia iš nimfų, – atsakė Echo, vis dar manydama, kad Narcizas pokštauja.

– Laikiau tave gražia, kol nebuvo savęs matęs. Pažvelk į šį veidą, į šį stuomenį, ir tada suprasi, kad net pati Afroditė neverta būti mano žmona, o ką jau kalbėti apie tave, – atšovė Narcizas ir vėl įsistebeilijo į savo atvaizdą.

Nimfą, kaip ir žemės moterį, mylimasis labiausiai įžeidžia, pavadindamas negražia, net jeigu ji ir tikrai negraži būtų. Todėl Echo įširdo ant Narcizo, išvadino jį save įsimylėjusiu mulkiu ir nuskubėjo pasakyti Kefisui, kad jo sūnui pasimaišė protas.

Veltui tėvas įkalbinėjo sūnų grįžti į povandeninę pilį, veltui meldė ir raudėjo motina. Narcizas liko ant kranto, be atvangos žiūrėjo į savo atvaizdą ir kalbėjo vien apie savo gražumą, kol suzmeko, išseko ir visai išnyko.

Nežinia, kodėl mirusiems visada daugiau atleidžiama negu gyviesiems. Kai Narcizo nebebuvo, Echo dažnai atplaukdavo ligi sietuvos, kurion jis kadaise žiūrėjosi, ir jos širdyje atgydavo tos dienos, kai ji buvo laiminga su Narcizu. Vėl jis regėjos jai gražiausias, geriausias ir išmintingiausias jaunikaitis, koks tik yra kada upėje gyvenęs, o šiurkščių žodžių, kadaise jo pasakytų, ji nė neprisimindavo.

– Graži buvo mūsų meilė, – dūsavo Echo.

Norėdama išsaugoti savo mylimojo atminimą, prie sietuvos ji pasodino gėlę, kuri pražydo baltai ir priminė skaistų Narcizo veidą.